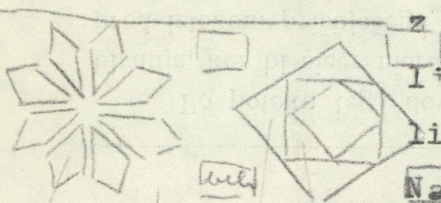

Cerkev vsa v sedanjí obliki novejša stavba sr.19.stol., kakor tudi oprema. Lep lesen pozlačen lesteneč. Za prezbiterijem je še star zvonik, katerega pritl. je prekrito s tona v osi cerkve položeno. Na vsh. strani eno zelo ozko šilasto okno, na juž. istotako razširjeno le vsh. stranica s slikarijo je še ostala. Napram cerkvi sedaj zavidan polkrožen lok, ki je tudi slikan. Vse s tona vred je od višine kakih 80 cm navzgor slikano fresco. Posamezna polja so obrobljena

z ornamentom. Isto kot v Gostečak. Večja polja so obrobljena razen tega z valovito precej plastično pojmovano listno trto, podobno oni v Gostečem in na Suhi.

Na notranjem čelu slavaloka je samo spodaj omenjeni geom. pas. Nad njim pa vse polje spolnjeno s stilizirano v črto prestavljeno trto. V slavaloku znotraj tu po novi vzidani

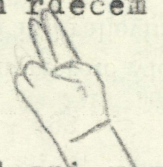
steni z vrati uničeni 2 svetnici v celih figurah pod stiliziranim čisto plosko pojmovanim gotskim baldahimom. Za vsako spodaj nizka balustrada. Južna drži gotski okrogel stolp s cinami in šilasto streho - sv.Barbara. Severna koš rico s cvetjem - sv.Rozalija. Pod sv. Rozalijo je ohranjen del ornamentalnega pasu s stilizirano linearno trto. Na stenah zavzema spodnji pas vse do tja kjer se začne tona bočiti. Na sev. steni skupina 3 stoječih žena - sv.Katarina(močna S črta) M.božja z detetom v naročju, zelo ornamentalno nabrana obleka in sv.Marjeta z mahnim znamenjem in križem. Za vsemi nizke balustrade.

Na vsh. steni na levo od okna pred nizko balustrado z nezakončnim vzorcem

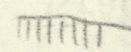
iz križcev. Sv. diakon in škof - sv. Mohor in Fortunat.

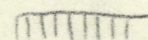
Na desno od okna škof z brado in ribo v roki pred enako balustrado kot onadva in brezbrad mož s suknjičem do kolen in lila kapo na glavi, v levi meč.

Na juž. steni je ohranjen samo levi svetnik, brezbrad s knjigo v desni, v levi pa nerazl.čen predmet, mogoče palma, pred isto balustrado kot oni.

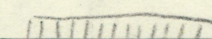
Na vsh. steni v timpanu nad svetniki nizek tron na katerem sedi Kristus z mlado brado v zeleni sukni in rdečem plašču. V levem naročju drži knjigo, z desno govori z dvema prstoma Popolnoma frontalen. Ob njem na vsaki strani po en angelj. Levi v umazanorumeni obleki pokriti z vzorcem črnih križcev drži nagaiko, desni v zeleni lila senčeni modni obleki z visokim pasom, dolgimi vihraočimi rokavi kot še pri Pisanellu. Zelena sukna lila senčena. V desni drži sulico. Teruti grafično stilizirane, a dekorativno nerazločno razvlečene. Tip obraza s frizuro velikih čopov ob sencih spominja na sev. ital. tipe. Stropna tona je deljena po plastično pojmovani listni trti, deljena v sev. in južno polvico. V vsaki po 2 evangelista z napisnimi trakovi. Severna: Janez in Marko, južna: Matevž in Luka. Nimb Matevžev vrezan.

V laibungi juž. okna kolikor je ohranjena je viden ornament iz stilizira ih na križ razvlečenih cvetov. Na slikariji več napisov, posebno na sev. steni:

Ano 39

Anno 3VI

Anno 3VI

Anno 3V

=Anno Dni 34

1536

Salus.....

caspar qui vocatur cvadintor S.Viti

Anno 1581

Hic fuit Jacobus Kokal.

Slikarija je zelo dekorativna, tudi koloristično. Jasna s črta. Obrazni, tipi, roke zelo nerodne in tipizirane. Sv. Marjeta ima do zapestij segajoč rokav, kakor svetnice pri sv. Miklavžu nad Vadramom. Barve: rumena z rdečo senčena, lila z lila, rumena z rdečo in zelena podloga, rdeča z rdečo, bela z zeleno, rdeča s črno podlogo. Kristusov tip z malo bradico zelo razširjen v 1.pol.15.stol. Dekorativno nabrani rob vi plaščev in lahko gubanje kot deloma pri Johannesu.

Vsa usta so tipično enako narejena z rdečo barvo z zarisanimi razpokami. Sicer karnat roza, blede izmodeliran. brez markantnih potez. niti pri očeh in nosu z nanešenimi belimi svetlobami. Rumena risba, le obrobna kontura je poudarjena. Tudi sicer modelira ta

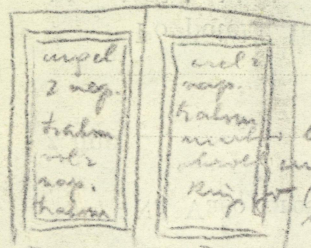
slikar v raznih barvah in konturo razen obrobne zatre. Pogosto postavi barvo proti barvi. Tudi lasje so popolnoma stilizirano zarisani. Modelacija je v mnogem oziru sorodna slikam v Gostemem. Nas postanka 1.pol.15.stol. Zelo trecentesko. Nimbi in nekateri obrobni pasovi čisti črni. Ob nimbi nanešene bele pikice, pi

Karakteristično za slog mojstra je stilizirana deformacija roke sv. Fortunata, dvignjene govoreče desnice sv. Mohorja, držeča sv. Rozalija, dalje roka sv. Marijete in noge Kristus ve na sliki z Madono.

Modelacija shematična, shematično sploh vse znanje slikarjevo.

Stele, XXI, 8.8.1923, str. 61 - 66.

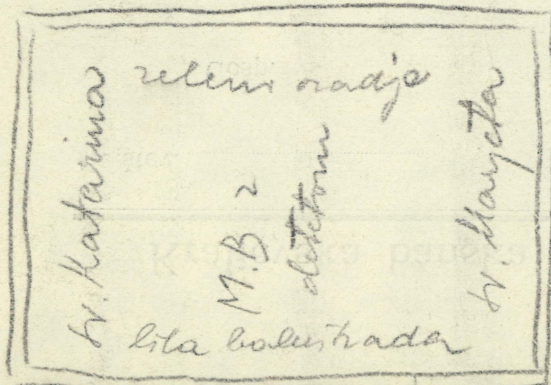
Pritličje zvonika chorturma v osi stavbe obokano z polkrožno banjo. Proti ladji se je tu prostor odpiral v širokem polkrožnem loku. Vse rpostor poslikan. *zarp na oboku*

Vsa poslikana polja obrobliena s kosmatskim vzorcem

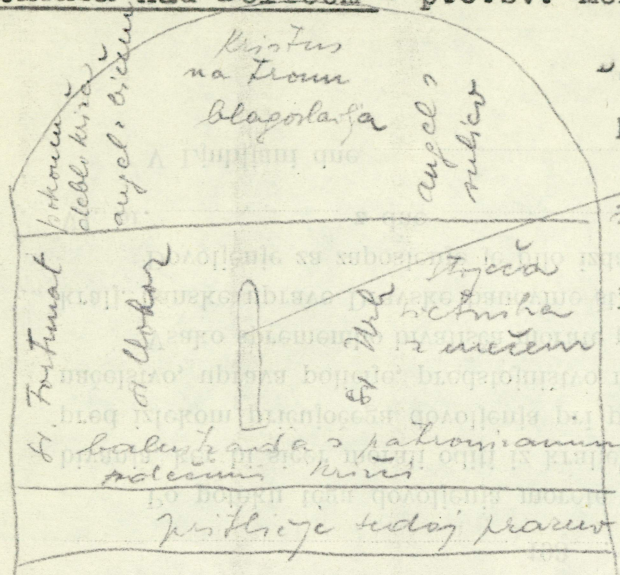
Vsako polje ima znotraj še široko črno črto. Ozadje je grahast zeleno.

V slavaloku sta med ogloma iz kosmatskega vzorca pred nizko lila balustrado in pod stiliziranim roza baldahimom na sev. sv. Rozalija, na jugu sv. Barbara na pol razidani od novejšega zidu obo

Barbara na pol razidani od novejšega zidu obo ka. Pod njima je do skupne spodnje bordure s slikami pa sta na belem ozadju rdeča stilizirana valovnica.

Na juž. steni v oknu rdeče bel vzorec z rozetami in polrozetami, podobno obrobnim borduram v Vitaniu na slavaloku. Levo od okna stoječ mlad svetnik s knjiго v desnici, vejo v levi (Ahaci?)

Desno od okna ni nič-

Na slavaloku spodnji rob kosmatski. Nad tem rdeča vitica stilizirana na belem polju.

L.1949 je udarila strela v zvonik in poškodovala sliko na sev. in vsh. steni. Deloma so ogorožene. Najbolj poškodovane so: tatarina ob desni roki, kolo in del draperije. Vsa je razpokana in grozi odpasti. dbit je tudi začetek meča v njeni levi roki ter pritličje

med njo in m. Marijo. Dru gi najbolj prizadeti je sv. Fortunat, ki ma je odbit desni komolec, del draperije pod njim in pritličje in draperija levo od rok. Spodaj se kaže barva neke stare še slikarije.

Stenice oknega je bilo tudi poslikano, zdi se da deloma podobno juž. oknu. Poškodovan je tudi Urh. dbit je de. prsi, del desne roke in riba ter leva polovica figure pod desno roko do skora do tal. Tudi tu se kaže starejša slikarija raznih barv izvršena na belež.

Zavarovanje nužno! Slikarija blizu sv. Križa nad Selci. Eha najbolj ital. pri nas. Zač. 15. stol.

Stele, LXXXI, 9.8.1950, str. 35-36.

Die Z.K. verwendet sich wegen Sicherung und Fixierung der Malereien im Innern der Kirche und wegen Durchführung von Massnahmen zur besseren Lüftung, um die Feuchtigkeit abzuhalten.

1.1910.
MDZK: št.III.F.9, str. 417: Tätigkeitsberichte.

Das Erdgeschoss des Turmes diente einst als Presbyterium und ist mit gotischen Fresken geschmückt. Da dieselben teils wegen mangelhaften Lüftung des Raumes Schaden leiden, teils durch die Besucher des Turmes beschädigt werden, wurden eine Reihe von Vorschlägen zur Sicherung der Fresken gemacht, von denen die Z.K. folgenden Massnahmen empfiehlt: Zwecks genügender Ventilation wäre von einer Öffnung des vermauerten Fensters an der Ostseite nicht abzusehen, es müssen jedoch Vorkehrungen getroffen werden, die das Niederschlagswasser abwehren. Und zwar könnte dies entweder durch ein entsprechend ausladendes Blechdach oder durch in das Fenster eingesetzte Ventilationsfüßels, die um eine obere horizontale Achse drehbar und mit Seitenblenden versehen sind, erreicht werden. Eine ähnliche Vorkehrung hätte auch bei dem Fenster an der Südwand Platz zu greifen. Eine solide Blitzableiteranlage wäre vorzusehen. Die Öffnung an der Gewölbsdecke wäre durch ein in einen feuersicheren Rahmen eingeschlossenes entsprechend starkes und engmaschiges Netz abzuschliessen, über dem noch ein bei einem Brande selbständig wirkender Verschluss angebracht werden könnte. Als Turmaufgang hätte die alte Stiege zu dienen, die mit einem im breiten Drahtgeflechte befestigt an Eisenstangen die an die Stiegenwandlung geschraubt werden, versehen wird, das als Schutzwehr gegen mutwillige Beschädigung der Fresken genügen würde.

MDZK: št.III.F.10, 1.1911, str. 316- Tätigkeitsberichte.

Konserv. Stegenšek berichtet, dass er folgende Vorkehrungen empfohlen habe: Aus dem mit dem Fresken geschmückten Turmgemache wird die Leiter entfernt und der Zugang zu den oberen Stockwerken des Turmes in die Sakristei verlegt. Jedoch bleibt die Ecke des Raumes der Lüftung halber offen und wird durch

ein festes, tragfähiges, nicht zu weitmaschiges und eingemauertes Gitter versichert. Das enge östliche Fenster bleibt noch weitemin vermauert, da sonst der Wind der von dieser Seite besonders stark ist, Regen in den Turm hineintreiben könnte.

MDZK: št.III.F.10, 1.1911, str. 570: Tätigkeitsberichte.

Über Anregung des Konser. Stegenšek leitet die Z.K. eine Untersuchung der restaurierungsbedürftigen, aus der zweiten Hälfte des 15. Jahrh. stammenden Fresken im untersten Turmgeschosse ein.

MDZK: št.III.F.9, 1.1910, str. 48: Tätigkeitsbericht.

Dr. Avg. Stegenšek: O gotskih freskah pri Sv. Mohorju na Kozjaku.
ČZN. VI. str. 129 -139.

OBERDOLITSCH , Zgornji Dolič

Podružnica, posvečena sv. Mohorju
Pravilno orientirana cerkev stoji v sedlu južno Irštajna v n.v.ca 250m.
Viri in literatura: Parna kronika-; Konservatorska poročila ZUZ III, Varstvo spomenikov III-; A.Stegenšek: O gorskih freskah pri sv. Mohorju na Kozjaku, ČZN XXXII, letnik 1937-; F.Stele: Zapiski iz 1.1923.
Karakteristika: Cerkev sestavlja pravokotna ladja, ožji toda enako visoki prezbitერი, kateremu je na severu prizidana pritlična zakristija, na vzhodu pa prizmatični zvonik. Gradnja je kamenita, ometana. Cerkev pokrivata enotna se lasča in pultasta streha, zvonik piramidasta, škrljeve. Cerkev je primer preproste gorske sakralne arhitekture, katere koncept je produkt večjih gradbenih faz.

Zunanjščina: Cerkev obdajata preprost talni in žlebast venčni zid. V osi fasade je pp portal, okroglo okno in štirilistna podstrešna lina. V severni ladjini stani podolžnici sta dve, v južni eno, v prezbiterijevi južni dve ppk okni. V južni ladjini steni je pp portal. Nerazčlenjeni zvonik ima v pritličju južne stene malo zašiljeno okno. Pp zvonove line so enojne. Venčni zidec je preprost, raven.

Notranjščina: Plak je kamenit. Zidana pevska empore počiva na dveh slopih in dveh križnih obokih, medtem ko tretjega zavzema emporino stopnišče. Ladjine stene členijo štirje pari pilastrov z oprogami, pokrivajo pa jo polja (tri) banje s sosvodnicami. Slavolok je ppk. Prezbitrij členijo trije pari pilastri z oprogami, pokriva pa banja z dvema poljema in sosvodnicama. Zakristijo, v katero vodi pp portal, pokriva križni obok.

Za glavnim oltarjem vodi pp portal v zvonico, pokrito s podolžno banjo, katere profil je rahlo zašiljen. Zvonico sta osvetljevali dve suličasti okenci, katerih vzhodno je bilo po l. 1665 zazidano, južno pa razširjeno, vendar tako, da je ohranjena njegova vzhodna stranica s slikarijo. Ker je bila zvonica l. 1870 oddeljena od cerkve, je zazidan njen prvotni polkrožni slavolok, ki je za 50 cm nižji od tabora oboka. Vsa notranjščina zvonice je od višine ca 80 cm fresko poslikana. Posamezna polja obrobja ornamentika copfastega stila, ter valovita, precej plastično pojmovana listna trta, podobno oni na Gostem in na Suhi. Na slavoloku je na notranjem delu omenjena pas samo spodaj, nad njim je vse polje izpolnjeno stilizirano, v črte postavljeno trto. Tu sta ravno vrat napol uniženi svetnici v celih postavah, nad njima pa se vne plosko pojmovani gotski baldahin. Za vsako svetnico je spodaj nizka balustrada. Južna svetnica drži okrogel gotski stolp s šilasto streho in cinami (Barbara), severna svetnica ima košarico s cvetjem, (Doroteja).

Na severni steni zvonice je naslikana skupina treh stoječih žensk: Katerine, MB z otrokom ter Marjete z majhnim zmajem in križem. Za njimi je nizka balustrada. Na vzhodni strani sta levo od okna Mohor in Fortunat, desno pa Urh in golobadi svetnik. Nad svetniki je v timpanonu nizek tron, na katerem sedi Kristus, ki je frontalno obrnjen. Ob njem na vsaki strani sta anjele

katerih levi drži bič, desni pa sulico. Ta je obeležen v modno obleko z visokim pasom in dolgimi vihrajočimi rokavi kot pri Pisanelu. Peroti so grafično stilizirane in dekorativno razpete. Tip obraza z velikimi čopi las ob sencih spominja na severno italijansko šolo. Na južni steni je ohranjen samo levi, brezbradi svetnik, ki ima v desnici knjigo, v levičih pa palmovo vejico. Stropno banjbo deli plastično pojmovana listna trta v severno in južno polovico. V vsaki polovici sta dva simbola evangelistov z napisnimi trakovi Janeza in Marka ter Matevža in Luke. V okviru južnega okna je ohranjena ornamentika, sestavljena iz stiliziranih, križno pojmovanih cvetov. Na slikarju je ohranjenih več zgrafitov: 1536 / Salus. quisquis venti / nostrorum superavos nat(os) / Caspar, qui vocatur / coadiutor s. Viti. / Anno 1581 / Hic fuit Jacobus Kokal / Deus refrigera a(nimam) m(eam) / Sum / MAR / Iansichicfuit / Ano 687 / Ano LXVI (1566) / Thomas Warl /.

Potem je še več napisov z letnicami 1534, 1536, 1539 itd. Slikarija je izrazito dekorativna. Zanj je značilen izrazit horror vacui, ki stremi za čimdoslednejšim barvnim prekritjem vseh ploskev, kar pogaja najbohotnejši razcvet ornamentalne sestavine celotnega izraza. Figure so nekako natispljene n samostojno; steno ~~naprskkrikajžž~~ neprekinjeno prekrivajoče ozadje abstraktn dekoracije. Figure so kot telesni pojavi pojmovane dovolj plastično, gibanje gub draperije v globino in iz nje je nakazano in težnja podati globino gub posebno ob nogah je jasna. Vsa slikarija je lep primer plastično usmerjenega idealističnega usmerjenega idealističnega slikarskega sloga, ki je ed srede 14. stoletja prodiral preko Furlanije in Goriške na Kranjsko in deloma Štajersko, črpal svoje moč iz provinciaziranih gotovskih in sionskih pobud in izpodrinjal prvo polovico in sredino 14. stoletja značilni slog risarskega ranogotskega idealizma. Stilno moremo freske, posebno slike Mari

z otrokom, ki se očitno opira na delavniško skico po kai plastični umetnini, datirani v 1. četrtino 15. stoletja.

Uporabljene barve so : rumena senčena z rdečo, lila z lilo, rdeča z rdečo, bela z zeleno, rdeča z rdečo na črni podlagi. Vsa usta so narejena z enako rdečo barvo in z zarisanimi razpokami. Karnat je blede roza, izmodeliran z nanesenimi belimi ~~mnahank~~ svetlobami in rumeno risbo, poudarjen p a le z obrobno konturo. Slikar v vseh barvah močno modelira in konturo razen obrobne zastira tako, da pogosto stavi neposredno barvo proti barvi. Karakteristično za slog našega mojstra je stilizirana deformacija rok, shematičen prikaz las in mnogi trecenteski momenti. V tem oziru je posebno kar se tiče modelacije soroden mojstru iz Gostče.

Freske so obnovljene l. 1949., ~~karkjxhixprxxtxrxhxprxaxnastankmxfrxsk~~ ~~akrākxnxtakx~~ ker jih je poškodovala strela. Pri tem je bilo ugotovljeno, da je bil prostor že pred nastankom fresk okrašen tako, da so bile stene razdeljene z rdečimi črtami na posamezna polja, v katera so bili naslikani posvetilni križi v krogih. Ker se nahaja pod gotškim ometom še več beležev, to dokazuje, da je prostor mnogo starejši od fresk in ga lahko datiramo v sredino ali drugo polovico 13. stoletja.

Oprava: Vsa oprava v baročni tradiciji je iz srede 19. stoletja.

Oprema: Omeniti je le lesen pozlačen lesteneč kot ljudsko rezbarijo, delo iz srede 19. stoletja.

Zvonik: V njemu visita dva železna KID-ova zvonova ter bronasti z napisom gotski frakturi MARCUS + JOMANNES + LUCAS + MATHEUS+, ki je iz 15. stoletja in značilne gotske podolžne oblike.

Podstrešja: Vsi oboki so opečni. Zvonik je ometan in kaže sled prvotne strehe, ki je bila mnogo nižja od sedanje. Iz ladjinega lesenega stropa se je skozi ~~stxaxnj~~ sedaj zazidana vrata prišlo v zvonikovo 1. nadstropje. Zvonik kaže vseskozi enotno gradnjo ter je imel do leta 1870 nad pritličnim obokom lesen strop, ki je varoval obok, da ni mogel nobeden stopiti nanj.

Ostali rezultati ogléda so razvidni iz resumeja.

Resume: Prvotna cerkev, ki je tipičen primer cerkve s kornim zvonikom, je ohranjena v današnjem zvoniku in prezbitერიju. Zidáva je nepravilna in úporablja peščenec, apneno c in marmor. Prostor pod zvonikom je prečni pravoknik z debelino sten 93 cm. Po tlorisnem razmerju sodeč, je ohranjen večji d stare ladje ráz n morda njenega zahodnega konca s fasádo. Njene stene so debele 100 cm. Ladja je bila mnogo nižja kot danes ter je pokrita z ravnim lesnim stropom. Bila je brez podzídka enako kot nerazčlénjeni zvonik. V ladji in prezbitერიju - zvonici so bile stene prvotno ometane in večkrat pobeljene, v prvi četrtini 15. stoletja pa je bil prezbitერიj poslikan s freskami furlanske smeri. Sožitje polkrožnega slavlóka, nekoliko zlomljenega l obočne banje in suličasto šilasto okno govore za sredo 13. stoletja. Po farskroniki so leta 1682 ladjo prizídali, vendar je svojo glavno predelavo cerkev doživelá l. 1870., ko so podrli del (zahodni) stare ladje ter prizídali novo večjo z zakristíjo, staro ladjo pa porabili kot prezbitერიj, katerega so z zažidavo poznoromanskega slavlóka oddelili od zvonice. Takrat je cerkev dobila tudi svojo sedanjo opravo.

Okolica: Več kapel v okolici običájnega tipa in bp.

Konservatorske opombe: Cerkev je v rédu vzdrževana.

Registerske opombe: Po streli poškodovane freske je leta 1949. restavriral Peter Železnik na stroške Zavoda za spomeniško varstvo.

Ostalo: Na hribu Ištajnu so ohranjeni sledovi gradu Hirschstein. Njegovo 1,5 m debelo obzídje, iz drobnega kamenja izdelano, se razteza v obliki pravokotnega formata ca 25 x 10 m od juga proti severu. V notranjosti je ohranjen le 1 m počezen zid, ki deli 4 m širok prostor na jugu od ostalega pravokótnika.

J. Curk: Zapiski mariborske topografije, 1959.